

Reglemente

Vid
Apteringen och Besigtningen
Af alt
Eke- och Furu- Werke
Med de flere Trädsorter som vid
Flottorne och öfrige kronans Werk förbrukas.

Till Kongelige Skogs Committén.

Skogarnes beständiga aftagande, och Sjö Magternes alt mer och mer tilltagande behofver af Groft och Stort Werke till alt större och större Örlogs Fartygs byggnad och ty åtföljande försvars anstalter, dem Skogarne måste fornera, fordra den omtänksamme medborgarens åtgärd, för at å ena sidan förekomma det förra, och å den andra underlätta det sednare.

Denna Sednare omständighets hörande till mitt ämne; Vinnes hufvudsakeligen genom en noggrann och Reglerad Hushåldning vid Skogarnes afkastning, och därtill fordras lämpeliga föreskrifter.

Swenska Mätare-Ordningen sådan den ännu efter lefves, i sig sjelf, och för en annan tid ett ypperligt värck, är nu mera icke till alla sine delar lämpelig. Den är i vissa afseenden ej så fullständig tidernes behof fordrar, och i andra, för mycket sträng, hvarigenom en Lefverantour med frugtan entreposverar i en lefverants och alltid tar så wäl för sig i betalning, at han möijeligen må kunna blifva Skadeslös. Den ordsakar som oftast vercket förhuggning vid apteringen, då den utsätter det alt för skarpkantigt och är för nogräknad vid de upräsade ställens tillåtne storhet. Att förekomma desse olägenheter är afsigten med detta utkast till ett förnyat Reglemente, hvars ofullkomlighet bär äfven så ojäfaktiga vittnesbörd, som det med det samma vitsordar om det renaste Nit. Sjelf handhaft utöfningen af denna Lag, har jag funnit Den lättare at föreskrifva, än utöfva, jag har därföre bjudit till jämka det hufvudsakeligaste till möijeligheter, och stundom vilat med lagens förtroende vid Executors rätta och oegennytiga begrep, samt mogna urskilling, i synnerhet i de händelser, Lagen icke kunnat göras nog determinerad, och är denna frihet hos en ärlig Embetsman, mindre skadelig i allmänhet, än en determinerad lags möijeliga mistyding hos en elak. Jag måste äfven här tillägga at Besigtningar af detta slag, icke äro hvars mans höfva; Det är ett Särskilt och tröttsamt yrke, som alltid borde af visse Edsvurne personer förrättas enkom lönte i detta afseende, och så lönte, at de möijeligen icke kunde bestickas; Rikets winst därvid är för Solklar, at här behöfva bevisas, och Kongelige Skogs Committeens Herrar Ledamöter för uplyste, at icke inse sanningen däraf, utan at af mig vidlöftigt framläggas.

Detta utkast indelt i 3:ne Afdelningar, 25 Capitel och 166§:§: är satt i den ordning följande Innehåll närmare vid handen gifver, och hvaraf kan intagas, både i hvad delar den skiljer sig från den gamla Mätare ordningen, samt äfven huruvida det närmare är lämpat efter tidernas nu varande behof. Min önskan vid denna möda är bornerad inom denna gränts, at hafva gifvit anledning till något gagnelighet och min tillfredsställelse är redan vunnen, då Kongelige Committeen icke nekar den Sitt mogna Skärskådande. Stockholm den 5:te Majj 1798.

S. Siöbohm

Innehåll.

1:mo Afdelningen Om Eke Wercke.

1:mo Capitlet, Om Kjölträn.

1:mo Dess Behuggning. §§: 1.2.3.4.

2:o Besigtning §§: 5.6.7.8.9.

3:o Mätning §§: 10.11.

2:dra Capitlet, Om Kjöl Underlopp.

1:mo Dess Behuggning. §§: 12.13.14.

2:o Besigtning §§: 15.16.

3:o Mätning §§: 17.18.

3:die Capitlet, Om Förstäfvar.

1:mo Dess Behuggning §§: 19.20.

2:o Besigtning §§: 21.22.

3:o Mätning §§: 23.24.

4:de Capitlet, Om Akterstäfver.

1:mo Dess Behuggning §: 25

2:o Besigtning §§: 26.27.

3:o Mätning §§: 28.29.

5:te Capitlet Om Häktbalkar.

1:mo Dess Behuggning §§: 30.31.32.

2:o Besigtning §§: 33.34.

3:o Mätning §§: 35.36.

6:te Capitlet, Om Bottnstockar och Krumband.

1:mo Dess Behuggning §§: 37.38.39.

2:o Besigtning §§: 40.41.42.

3:o Mätning §§: 43.44.45.
krumband §: 46

7:de Capitlet, Om Krum Sittor.

1:mo Dess Behuggning §§: 47.48.

2:o Besigtning §: 49.

3:o Mätning §§: 50.51.

8:de Capitlet, Om Krum Timer.

1:mo Dess Behuggning §§: 52.53.54.55.

2:o Besigtning §§: 56.57.

3:o Mätning §§: 58.59.

9:de Capitlet, Om Rät Timmer.

1:mo Dess Behuggning §§: 60.61.

2:o Besigtning §§: 62.63.

3:o Mätning §§: 64.65.

10:de Capitlet, Om Däcksbalkar.

1:mo Dess Behuggning §§: 66.67.

2:o Besigtning §§: 68.69.

3:o Mätning §§: 70.71.72.73.

11:te Capitlet, Om Knän.

1:mo Dess Behuggning §§: 74.75.76.77.78.79.

2:o Besigtning §§: 80.

3:o Mätning §§: 81.82.

12:te Capitlet, Om Wrak Ekewercke.

§§: 83.84.85.

13:de Capitlet, Om X Wrak Ekewercke

§§: 86.87.

14:de Capitlet, Om Espings, Slups och Nagel Wercke.

1:mo Om Espings och Slups Wercke, §§: 88.89.

2:o Nagel Wercke, §§: 90.

15:de Capitlet, Om Ekeplanckor och Eke Brädor.

1:mo Om goda Ekeplanckor, §§: 91.92.93.94.95.96.97.

2:o Mindre goda dito §§: 98.99.100.

3:o Wrak dito §§: 101.102.103.104.

4:o Bräder. §§: 105.106.

5:o Wagenskott. §: 107.

16:de Capitlet, Om Ekestäf till Wattn kärl.

1:mo Dess Behugning §§: 108.109.110.
Besigtning och Mätning §§: 111.112.113.

2:dra Afdelningen, Om Fur, Gran, och flere Trädarter.

1:sta Capitlet, Om Masträn, Spiror, och Pålar.

§:§: 114.115.116.117.118.119.120.121.122.

2:dra Capitlet, Om Gran Spiror, Årännen, Granstöttor och Bärlingar.

§:§: 123.124.125.126.

3:die Capitlet, Om Furu Balkar och Sparrar.

§:§: 127.128.129.130.131.132.

4:de Capitlet, Om Furuplanckor och Furubräder.

§:§: 133.134.135.136.137.138.139.

5:te Capitlet, Om Granknän.

§:§: 140.141.

6:te Capitlet, Om Blockmakare Wercke.

1:o Om Pumpstockar. §:§: 142.143.144.145.

2:o Om Blockwerke. §:§: 146.147.148.149.150.

3:o Spakämnen §: 151.

3:die Afdelningen. Om Artillerie Wercke och dess beskaffenhet.

1:sta Capitlet, Om Artilleriewerke i allmänhet.

§:§: 152.153.154.

2:dra Capitlet, Om Wercke till Sjö-Lavetter och Dess tillhörigheter.

§:§: 155.156.157.158.159.160.

3:die Capitlet, Om Wercke till Landt-Lavetter och Mörsare-Block med Dess tillhörigheter.

§:§: 161.162.163.164.165.166.

Reglemente hvarefter Behugning, Besigtning och Mätning af alt Wercke som till Flottornes behofver aflämnas, hädanefter wärckställas.

1:sta Afdelningen Om Eke Wercke.

1. Capitlet

Om Kjölrän.

Dess Behugning, Besigtning, Probering, Wräkning och Mätning.

§: 1.

1

Kjölrän behugges på tunnningen och ena högdkanten linrätt, eller ock höjdkanten jemnbuigt, Sidornes planer bör vara parallele med hvarandra och Lodräta emot högdkantens plan, som följacketligen bör blifva vinckelrät emot sidorne. Denna högdkant då trädet har en jämn och obetydelig bugt, formeras af trädets ryggighet och tillåtes i denna händelse, så väl som då trädet vid apteringen kan blifva linrätt, ingen större vankant än i 2.§ utstakas, men i ändan tillåtes vannens längd vara 3:ne gånger kjölträdet tjocklek, och dess högd i yttersta ändan, halfva trädets högd vid sidorne, emedan denna vankant vid Laskens upphuggning helt och hållet försvinner, dock få ej trädets båda ändar, hafva denna vankant på en och samma högdkant, utan contra så at laskarne kunna blifva parallella med hvarandra, hvilket vid apteringen noga i agt tages.

§:2.

Som kjölträn i anseende till sine svåra dimensioner äro rare at få, och en för noggrann aptering på trädets högd kunde göra det genom nötning under transporten utur skogen, odugligt till dess determinerade behof, så tillåtes på undra högdkanten där och hvar någre vankanter, hvilcka dock icke böra gå högre upp på trädets sida än 1/6 del af dess högd, ej heller djupare in på trädets tjocklek än 1/12 del af den samma, ej eller midt emot hvarandra. På Linräta och jemnbuigtiga trän, tillåtes denna van längs hela trädets högdkant, till 1/10 del af trädets högd och tjocklek.

§:3.

Den andra eller öfra högdkanten tillåtes mera vanig, dock ej bredare in på trädet, än at en med undra högdkanten parallele plan, 1/3 del af trädets tjocklek längs hela trädets midd finnes, ej eller djupare ned på trädets sidor, än för andra högdkanten är determinerat. Af denne sednare vid apteringen tillåtne vankanten, får ej mer beräknas Lefverantereren till godo, än som svarar emot tillåten van på trädets undra högdkant.

§:4.

Om Stubbe, Röta eller kärndrag i Trädets stor ända yppar sig, apteras denna ända till kjöllask skapnad, dock utan Hakar, tils trädet finnes godt tätt. Härvid i agt tages likväl

¹ Fig. 1.

kjölträds minsta dimensioner, hvilka i Tabellen utstakas, om icke desse anorlunda i Contractet äro betingade.

§:5.

Kjölträd böra vara af hård, ren och Spänstig trädart, ej lös och Skjör, at den springer som is när där uti hugges. Masksting så väl af den större, som mindre sorten, i synnerhet sådane som tillkommit, af den Stora Åm eller fina Svamp Masken, äfven som all ugle Röd och Vit-Ved, som angripit trädets fibrer, Ruten eller öppen Ring Ved i ändarne, göra trädet till kjölträd odugeligt och tillåtes således icke, utan bör ett sådant träd under Class af Rät timmer Vrak reduceras, eller och helt och hållet Casseras.

§:6.

Till utrönande af trädets godhet, uppslicktas det, så väl på sidorne, som i ändarne och proberas med hammarslag af Måkare, hvarvid ljudets renhet, då örat hålles till ena ändan af trädet, och i andra ändan gifves några hammarslag, Säkrast determinerar trädets täthet och fasthet. Alla öppne och misstänckte qvistar samt friske barcklåpor och kärndrag i ändarne, båras och undersökes, men rutne qvistar, som ofta föranleda till kärnrötter midt på trädet, upprensas med huggjärn, tils fullkomligt friskt träd visar sig, om de icke med borring kunna pröfvas.

§:7.

En å Tvenne borrhade qvistar, som ej gå djupare in i trädet, än $\frac{1}{4}$ del af dess högd tillåtes på hvarje 10 fotslängd, men med mindre djuplek flere i proportion, dock icke alt för tätt ihop, eller midt emot hvarandra, i hvilcken händelse om trädet annars är godt, det som kjölträd antages med någon afskrifning i tjocklek eller högd.

§:8.

Utom förenämnde borrhade och friske qvistar, tillåtes på hvar 10 fot, ett uppränsadt ställe, hvars bredd och djup svarar emot $\frac{1}{5}$ del af trädets tjocklek och högd, samt längden tvänne gånger skadans bredd; Till Exempel om trädet är 20 Tum i fyrkant tillåtes uppränsningen 4 tum djup, 4 tum bred, och 8 tum lång; Skulle åter något uppränsat ställe ej vara så djupt, må Skadans bredd vara något större, eller och om skadans bredd är mindre, må den vara längre, hvarvid förnämligast afseende göres, på de afskurne fibrers Sections area, som i andra händelsen icke tillåtes så stor, som i den förstnämnde, utan i den proportion: at då Sections arean i den första är 16, får den i den andra icke vara mer än 12, och således om hålet endast vore 2 tum djupt får det icke vara mer än 6 tum bredt till samma längd, som efter 4 tums bredd, men i Sista händelsen då uppränsningen är smalare än $\frac{1}{4}$ del af trädets tjocklek, får längden vara större, så at om denna uppränsning endast vore $\frac{2}{8}$ del af tjockleken, får längden vara 4 gånger uppränsningens bredd och så vidare, hvarvid likväl noga i agt tages, at all befintelig skada uppränsas, så at friskt och godt träd, både i bottn och på sidorne finnes, och i Synnerhet ingen lämning af Ugleved i alla dess särskilta arter qvarlämnas, hvaraf et annat passabelt träd, snart göres odugligt till ändamålet, genom uglans vidare spridande längs trädets fibrer. Inga af dessa uppränsade ställen, få på trädets sidor och undra vinckelkant vara hvarandra närmare än 6 fot, ej eller flere längs hela trädet än i början af denna §: tillåt är, men på trädets öfra högdkant,

tillåtes där och var någon liten uppränsning i kanterne, som kan svara emot bottnstockarnes Bröstning i kjöhlen och således icke gör trädet obrukbart.

§:9

Äfven tillåtes öppna och rena Sprickor i ändarne, då de äro parallella med den i ändan tillåtne wankanten och ej längre än halfva vanens längd, hvarigenom den vid Laskens behuggning aldeles försvinner; hvad som är öfver denna proportion, så väl som alla i ändarne diagonala eller upp och ned stående öppna sprickor afskrifves. Sak samma är då Stubbröta, Frostsköror, öppen ringved eller store kärndrag yppa sig, hvaraf icke mera beräknas Lefveranteuren till godo, än som fullt ut, kan gagna till kjöhl Lask.

§:10.

Kjöhl Trän mätes till dess längd, från ena till andra ändan, så långt de till kjöhlträn kunna nyttjas. Tjockleken tages på tunnaste stället, men högden, som icke på det lägsta stället får vara mindre än trädets tjocklek, tillåtes $\frac{2}{10}$ del högre i Rot- än i Topp ändan; hälften af denna större högd godgöres vid mätningen, då högden i en jämn linia aftagen till topp-ändan. Men skulle desse högdkanter vara svankige, beräknas trädets högd, efter jämnt löpande och nära parallella lineer.

§:11

Skulle större wankant på trädet finnas än i 2. och 3. §:§: här frammanföre är stadgadt, afslås den drygare delen vid mätningen, och om något kjöhlträd, genom afslag eller afkortning i dess dimensioner, förlorar den i Tabellen utsatte minsta proportion reduceras det till Rät Timmer godt eller Vrak efter beskaffenheten.

2:dra Capitlet. Om Kjöhl Underlopp. Dess Behuggning, Besigtning, Probering, Wräkning, och Mätning.

§:12.

2

Tunnas till hela sin längd linrätt, utom Sidobukt och jämntjockt, så väls bålen, som kommer at utgöra en del af kjöhlen, som kroken eller qvisten, som utgör Stäfvens undra ända; dess mallning eller Sido plan visar Fig: 2; men till rättelse vid apteringen i agt tages: at grenen emot båten bör göra en angel utom vinckel emellan 60 á 65. Bålens minsta längd i fot $\frac{2}{3}$ och Qvistens minsta längd $\frac{2}{5}$ delar af trädets tjocklek i tum, om det som underlopp kan antagas.

² Fig. 2.

§:13.

På undra högdkanten tillåtes ingen annan wankant än om kjöhlens undra högdkant är sagt, men öfra högdkanten och in uti qvarken i synnerhet, må trädet vara mäst rundt med liten fläckning längs midden, hvarigenom trädet i arbetet kan gagnas, både krummare och rätare; Äfven som den på ändarne i lasken försvinnande wankant, tillåtes i likhet med hvad i denna händelse för kjöhlträn sagt är. Däremot bör trädets aptering ske efter växten och ej huggning öfver spån på ändarne tillåtas för at befordra krumleken; Ett sådant öfver spån-huggigt träd anses under Tittul: krum- eller Rät-timmer efter omständigheterna.

§:14.

I händelse af Röta, kärndrag eller andra åkommor i trädets ändar tillåtes släta upphuggne laskar, hvilcka vid mätningen få beräknas, men där de vid apteringen kunna undvikas, i agt tages det med Sorgfällighet.

§:15

Kjöhl Underlopp bör vara af lika god och varactig trädart som kjöhlträn och besigtigas på samma sätt som 5. 6. och 7. §:§: stadga.

§:16.

Om större eller flere Skador, än vid kjöhlträn tillåtes, skulle göra trädet till kjöhl Underlopp otjenligt, Reduceras det till krum-Timmer, godt eller Wrak, efter omständigheterna.

§:17.

Kjöhl Underlopp mätes till dess längd längs båtens midd efter bukten, från den ena till andra ändan; Tjockleken tages på dess tunnaste ställe, men högden eller bredden mätes tvärt öfver qvarken midt på grenen och midt på båten, hvaraf 1/3 del blir trädets högd.

§:18.

Wid högdens mätande beräknas icke mer vankant på trädets öfra högdkant och i qvarken än 2/3 del af hvad vid apteringen är tillåtit §:13. hvarvid likväl trädets mer eller mindre felfrihet öfverwägas: Bugten mätes vinckelrät från ett snöre sträckt mellan ändarnes yttre hörn ned till trädets högsta rygg eller bugt midt för qvarken; för öfrigt rättar man sig vid upmätningen efter de föreskrifter Contracterna särskilt i denna del kunna vid handen gifva, då Lefverants göres för någon viss byggnad.

3. Capitlet.

Om Förstäfvar. Dess Behuggning, Besigtning, Probering, Wräkning och Mätning.

§:19.

3

Förstäf som består af twänne stycken i längden bör till undra stycket wara mäst jämnbugtigt och på tunningen jämntjockt, eller $\frac{2}{12}$ del tjockare i öfra, än undra ändan; wankant tillåtes på indra högdkanten och undra ändan, både på undra och öfra förstäfs stycket, så stor som för kjöhlträn i 3 §: är tillåten, men yttre högdkanten bör vara i det närmaste Skarpkantig.⁴ Öfra Stycket bör allenast hafva liten krumlek åt undra ändan, men åt öfra ändan linräte, samt på tunningen $\frac{1}{4}$ del tjockare i öfra än undra ändan; Trädets högd tillåtes vara $\frac{1}{10}$ del högre i undra, än öfra ändan och med ändarnes yttre wan förfares enligt §:13.

§:20.

Undra förstäfs Styckets dimensioner, determineras säkrast af behovet och de föreskrifter Contracterne utsätta, för öfrigt i agt tages vid apteringen at längd, bredd och tjocklek åtminstone hafva de proportioner Tabellen vid handen gifver, och at bugten är $1\frac{1}{2}$ tum för hvarje fot trädets är långt, hwarvid trädets huggande öfver Spån at befordra bugten ej tillåtes, men slät lasks upphuggning i ena ändan, då skador eller wankant det fordra får icke vid besigtningen göra trädets som förstäf odugeligt.

§:21.

Förstäf bör vara af lika god och seg trädart, samt besigtigas, probas och Slicktas på samma sätt som om Kjöhlträn i 5. och 6. §:§: är stadgat.

§:22.

Om trädets har större eller flere skador än för Kjöhlträn i 7. 8. och 9. §:§: tillåtes eller medelst afslag i längd, bredd och tjocklek för öfverflödiga skador, förlora den i Tabellen utsatte minsta längd, bredd och tjocklek eller och ej hafver den till förstäf tjenliga bugten och Skapnaden, hvarigenom det till förstäf blir otjenligt, reduceras det till Krum-Timmer, gådt eller wrak efter omständigheterna.

§:23.

³ Fig. 3.

⁴ Fig. 4.

Förstäf mätes till längden, på samma sätt som köl Underlopp §:17. Bredden eller högden tages på 1/3 del från hvardera ändan då hälften däraf utgör trädets bredd, men om det vore smalare på midden tages brädden där. Härvid i agt tages at icke mer än 1/3 del af den vid apteringen §:19. tillätne wankant på trädets inra kant vid mätningen får godtgöras.

§:24.

Tjockleken tages i båda ändarne och hälften däraf utgör trädets tjocklek, men om trädet midt på är tunnare tages tjockleken där. Med bugtens mätande förhålles på samma sätt som om köl Underlopp§:18. är förmält. För öfrigt rättar man sig vid upmätningen efter de föreskrifter Contrakterne vid handen gifva då Lefverants sker för någon viss byggnad.

4. Capitlet. Om Akter-stäfver. Dess Behuggning, Besigtning, Probering, Wräkning och Mätning.

§:25

5

Akter stäf behugges på alla kanter linrätt till den längd och dimensioner Contractet utstakar. Till rättelse vid behuggningen, då Contractet icke något vist determinerar tjenar Tabellen, som visar minsta tuning och brädd i båda ändar, samt kortaste längden i hvarje Class. På indra högdkanten tillåtes några korta wankanter, för öfrigt bör trädet vara skarpkant i vinkel huggit på alla sidor, ändarne jämna och med järnklammar försedde till förekommande af sprickning.

§:26.

Akter stäf bör vara af fast och god trädart, aldeles så som om költräen §:5 är förmält, samt besigtigas och proberas i likhet med hvad uti 6.§: är förordnat.

§:27.

Inga andra skador än som för költräen blifvit tillätne i 7.§: tillåtes vid akterstäfver. Öppne sprickor i ändarne som gå antingen tvärs öfver eller diagonalt i ändan tillåtes icke, utan afsågas vid besigtningen, eller och om trädet skulle till akterstäf blifva för kort, reduceras det till rät timmer godt eller wrak efter omständigheterne.

⁵ Fig. 5.

§:28.

Akter stäf mätes till längden lika med költrän från ena till andra ändan. Bredden och tjockleken tages på $\frac{1}{4}$ del från hvardera ändan, lägges tillsammans och halfveras som blifver bredd och tjocklek på midden, men skulle desse dimensioner där wara mindre, tages mätningen där.

§:29.

Ej större wan får vid mätningen beräknas Lefveranteuren till godo, än här framanföre i 25 §: är determinerad.

5. Capitlet. Om Häkt Balkar. Dess Behuggning, Besigtning, Probering, Wräkning och Mätning

§:30

6

Häktbalk behugges hälst efter Requisition; men till rättelse vid apteringen tjenar de Dimensioner Tabellen vid handen gifver, den tunnas linrätt och lika tjock öfver alt, men ej tjockare än dess bredd på midden och afmallas på yttre kant med en jämn bugt, minst $\frac{1}{4}$ tum för hvarje fot häktbalken är lång. Inre kant bör hafva något större bugt i anseende till trädets större bredd på ändarne än midtpå.

§:31.

Ingen betydelig wankant tillåtes, men där emot bör trädet hafva någon underskefning på yttre kanten och utskefning på inre, från mallad kant, och mäst åt ändarne.

§:32.

Wid apteringen i agt tages, at intet träd till Häkt balk mallas som icke är fullkomligen friskt och af bästa träd art, och at ändarne förses med järn klammor.

§:33.

Häkt balk bör wara af utvald god och starck trädart, och får icke hafva större eller flere skador, än för Ackterstäfver §:27. är tillåtit, samt besigtigas och proberas på samma sätt.

⁶ Fig. 6.

§:34.

Skulle häktbalk vid besigtningen hafva större uprensade skador, än här tillåtne äro, men alla uppränsningar friske och gode, samt ej större, än at trädet antingen till en mindre häktbalk kan gagnas, eller och med sin fulla storlek i en reparation som häktbalk kan användas, så må den med proportionligt afslag i tjocklek och bredd som häktbalk antagas, dock icke mindre än till minsta häktbalks storlek; men skulle Skadorne vara större, än at det som minsta sort häktbalk kan gagnas, reduceras det till Rät timmer Wrak och uppmättes till sin fulla storlek, då det icke har större Skador än för Rättimmer wrak äro tillåtne.

§:35.

Längden mätes från hörn till hörn af Ranzons Timrets ställe. Tjockleken tages där trädet är tunnast, men bredden mätes på trenne ställen, nemligen, midt på, i båda ändar, hvaraf 1/3 del blir häktbalkens bredd.

§:36

Skulle inra utskefningen icke vara svarande emot yttre underskefningen på ändarne, göres därå icke afseende, då trädet annars är godt, äfven som vid mätningen icke afslag må i dimensionerne tillåtas, för kortare wankanter.

6. Capitlet.

Om Bottn Stockar och Krumband.

Dess Behuggning, Besigtning, Probering, Wräkning och Mätning.

§:37.

7

Bottnstockar bör vara huggne af sådane träd, som därtill hafva en tjenlig växt, twärbugtige eller med tvär krok innan till, i det närmaste midt på trädets längd. Tunnas till lika tjocklek på hela längden, linräta och i lo. Bredden midt på tages så stor den kan fås, minst 1/4 del större än tjockleken; klacken lämnas så bred den kan ärhållas. Ändarnes bredd på de mindre krumma bottnstockar 1/6 del drygare än tjockleken, men på de krumare, som fordra mera skefning bör bredden vara något större. Bottnstockens minsta längd och tjocklek utvisar Tabellen. För öfrigt rättar man sig efter Contractets föreskrift.

⁷ Fig. 7.

§:38.

Wankant tillåtes på ryggen och innan till i bugten på hvardera sidan $\frac{1}{4}$ del af trädets tjocklek, men innan till i ändarne tillåtes en wan till hälften af trädets bredd.

§:39

Utgör en stor och svår gren en del af bottnstockens, må grenen wara mäst Åttakantig, allenast den har lika tjocklek med bålen och är tunnad i samma plan.

§:40.

Bottnstockar Besigtigas och proberas på sätt som i 1 Cap: 5 och 6. §:§: är förordnat.

§:41

Skulle en eller annan qvist eller barcklåpa på sidorne finnas, som ej gå djupare in i trädet än till hälften af dess tjocklek, eller högst 4 uppränsade ställen på hela trädets längd, som ej gå djupare in i trädet ej eller är bredare än $\frac{1}{4}$ del af trädets tjocklek, så anses trädet för godt, men om skadan ej skulle gå så djupt in, tillåtes hålet vara i proportion så mycket vidare, i likhet med hvad i 8.§: för kjöhlträn är stadgat, dock får ej någon betydelig skada finnas in uti bugten, ej eller wara hvarandra närmare än $\frac{1}{8}$ del af trädets längd. I annat fall reduceras trädet genom afslag till mindre bottnstock eller ock till krum Timmer efter omständigheterne.

§:42.

Frisk spricka i ändan tillåtes $\frac{1}{8}$ del af trädets längd, dock får den ej gå rätt upp och ned, utan Horizontelt eller diagonaliter. Äfven tillåtes öppet och friskt håll i ändarne af kärntågors utdragning, men röta uppränsas, eller afsågas tills man får friskt träd.

§:43.

Längden mätes på samma sätt som kjöl Underlopp. Bredden tages på $\frac{1}{4}$ del af hela bottnstockens längd från hvardera ändan, och lägges till bredden midtpå, hvar af $\frac{1}{3}$ del blir rätta bredden. Tjockleken tages på tunnaste stället.

§:44.

Bugten mätes på det sättet, at ett snöre sträckes öfver båda ändarnes yttre hörn, och i winckel från snörets midd, mätes bugten ned till klacken.

§:45.

Skulle större wankant finnas än 38 §: tillåtes, af slås vid mätningen den drygare delen, men skulle trädet vara fullkomligen godt, och af de rarare kruma bottnstocker, må wankant något mera mätas.

§:46.

8

Krumband Behugges, Besigtigas och Mätas på lika sätt som bottnstocker, men bredden på $\frac{1}{4}$ del af bandets längd, från ändarne tillåtes vara lika med trädets tjocklek. Äfven få de vara något tunnare åt ändarne, och något sidbugtige.

7. Capitlet.
Om Krum Sittror.
Dess Behugning, Besigtning, Probering, Wräkning och
Mätning.

§:47.

9

Krumsittror apteras af trän som därtill hafva tjenlig wäxt, utan at hugga ändarne för mycket öfver spån för at öka bugten; Tunnas linräta och jämntjocka, men bredden på midden $\frac{1}{5}$ del större än tjockleken, och på rakare sittror ännu bredare, emedan de fordra större skefning; för öfrigt må nedre ändan wara mycket bredare än den öfra, samt längd och tjocklek i proportion efter Tabellen.

§:48.

Wankant eller och afspitsning i ändarne tillåtes, på $\frac{1}{3}$ del af trädets högd eller bredd, som går till intet i öfra ändan på $\frac{1}{12}$ del och i nedra ändan på $\frac{1}{6}$ del af trädets längd. Wankant tillåtes äfven på trädets rygg till $\frac{1}{5}$ del på hvardera sidan af trädets tjocklek.

§:49.

Krumsittror Besigtigas och proberas på samma sätt som i 6. Cap: 40: 41: och 42: §:§: om Bottnstocker besigtning och probering är stadgadt.

⁸ Fig. 8.

⁹ Fig.9.

§:50.

Längd och Tjocklek mätes på samma sätt som på kjöhl Underlopp §:17. Bredden tages på $\frac{1}{4}$ del af trädets längd från hvardera ändan, hvaraf $\frac{1}{2}$ blifver bredden och bugten mätes där den finnes som störst.

§:51.

Skulle större wankant eller afspitsning finnas än 48 §: tillåter, så afslås vid mätningen den drygare delen.

8. Capitlet.
Om Krum Timmer.
Dess Behuggning, Besigtning, Probering, Wräkning och
Mätning.

§:52.

10

Under det allmänna namn af krum Timmer, inbegripes alla kruma upplängor, half-timmer Ranzons och Bog-timmer Topptimmer Spegeltimmer och krum stycken med flere. Och som desse hvar och en i sin sort fordra olika dimensioner, Såsom större och mindre längd, bredd och tjocklek, samt olika skapnad såsom dels jämnbugtige, dels något Essbugtige, med större bugt åt ena än andra ändan, dels och på ena ändan linräta med en contraire bugt på andra ändan såsom Spegel-Timmer; så apteras alla dylika trån, sådane de efter sin natur kunna fås; på tunningen linräta och jämntjocka, eller och $\frac{1}{8}$ del tjockare i Stor- än Lill-ändan, hvarvid tunningen proportioneras efter den högd man kan få, som på midden af trädet i det minsta bör wara $\frac{1}{5}$ del större än tjockleken och på mallningen efter trädets naturliga växt, utan at för mycket hugga öfver spån, för at befordra bugten, eller någon Skapnad hvartill trädet icke är lämpeligt.

§:53.

Wan och afspitsning tillåtes inuti bugten på ändarne emellan $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{3}$ del in på trädets bredd och $\frac{3}{10}$ delar in på trädets längd, och på midden $\frac{1}{6}$ del in på trädets bredd och Tjocklek, men ändarnes yttre kanter böra wara skarpkantige; På ryggen får wara vankant $\frac{1}{5}$ del in på trädets tjocklek på hvardera sidan.

§:54.

Skulle vid apteringen någre jämnbugtige timmer tjenlige till krumstycken, genom bortränsade skador in uti bugten förlora sin här ofvanföre determinerade högd emot

¹⁰ Fig. 10, 11, 12, 13, 14.

tjockleken, tillåtes at högden på sådane välwuxne krumstycken, må vara till och med 1/5 del mindre än tjockleken, men ej därunder.

§:55.

Till rättelse vid apteringen tjenar særskilte ritningar på hvar och en piece, hvars dimensioner behovet utsätter, men stora och svåra krumtimmer, tjenlige till krumstycken och andra behovver få tjocklek och bredd i det närmaste så proportionerade, at för hvarje fot krumtimret är långt, bör tjockleken vid pass vara 1 tum, högden och bredden 1 ¼ tum, och bugten ¾ tum.

§:56.

Krumtimmer besigtigas och proberas på samma sätt som i 6 Cap: 40. 41. 42. §:§: om bottnstocker besigtning är stadgad.

§:57.

Hvad stora skador in uti bugten eller på midden af trädet beträffar, så förfares dermed i första händelsen på det sättet som i 54 §: är förmält, och i den sednare reduceras timret antingen till krum eller Rät-timmer Wrak, efter omständigheterna och skadans beskaffenhet, hvarvid noga i agt tages at ingen piece får namn af Wrak för annan orsak, än för Större uppränsningar, emot hvad på godt wercke är tillåtit; men för odugelig Skjör träd art, Röd och ugleved Casseras trädet antingen helt och hållit eller uppmätes som x Wercke.

§:58.

Krumtimmer mätes på samma sätt som Sittror 7 Cap: 50 §: undantagandes tjockleken, som mätes i båda ändar och lägges tillsammans, hvaraf hälften blifver trädets tjocklek; Är trädet midt på tunnare tages tjockleken där. Bugten bör vara minst ¾ tum för hvar fots längd, men om ändarne icke äro öfver spån huggne och trädet för öfrigt är krumt wuxit och fullgodt, tillåtes det som krumtimmer antagas om bugten icke skulle vara mera än 5/8 tumpå foten.

§:59.

Finnes större wankant än 53§: i detta Capittel tillåter, så mätes ej det öfverflödiga.

9. Capitlet. Om Rät-Timmer. Dess Behugning, Besigtning, Probering, Wräkning och Mätning.

§:60.

11

Under det almäna namn af Rät-Timmer, inbegripes Bottnstocks Skalmar. Räta Zitrör, Uplängor, Topp-timmer, Bog- och half-timmer. Såg block, Spel och Anckar Stockar med flere; och som desse hvar i sin sort fordra olika dimensioner, samt olika skapnad, förutsätter apteringen af dylika piecer en noga kännedom af dess utseende, som af särskilte ritningar vid apteringen bör intagas, hvarvid äfven anmärckes at proportionen emellan bredd och tjocklek på räta Sitrör, Uplängor, Bog och Half-timmer blir efter hvad 8 Cap: 52§: om dylika kruma trän är stadgad. Topptimren få i öfra ändan wara mindre höga än tjocka och i nedra ändan lika på högd och tjocklek. Sågblock $\frac{1}{4}$ mindre på tunnningen än högden, Längden minst 30 fot och högden minst 14: Tum, apteras antingen linräta, jämnbugtige eller krumare åt ena än andra ändan, såsom tjenlige till Berghult, Balckwägare, eller och då de äro jämnbugtige kunna de apteras kankruma, såsom tjenande till krumstycken i bogen eller lister i spegeln med flere behofver. Spelstockars högsta längd 15 och minsta 13 fot samt den jämntjocka delen 5 fot: Dess minsta bredd och tjocklek 30 och 26 tum, samt största 32 och 28 tum, emedan 6 kanten fordrar en sådan proportion emellan bredd och tjocklek. Ifrån den jämntjocka delen bör trädet wara på alla kanter lika afspitsadt at det ytterst i ändan där det kan wara 8-kantigt blifver hälften emot trädet största bredd. Anckarstockar i fyrkant huggne, tjockast på midden och afspitsade åt ändarne med en $\frac{1}{4}$ tums bugt för hvarje fots längd, Längden 14 á 22 fot samt tjockleken i fyrkant på midden 14 á 22 tum; Ändarnes tjocklek i fyrkant $\frac{2}{3}$ af middens. De öfrige rät timmer, som icke till någon viss Class kunna apliceras, behugges i vinckel antingen linräta på alla sidor, eller något bugtige åt ändarne, och må bredd och tjocklek wara $\frac{1}{3}$ mindre i lilla än stora ändan, men hvad proportion af tjocklek och bredd finns emellan samt emot längden desse timmer böra få, så kan ej något visst där om förordnas, utan apteras de till den skapnad trädet äger, dock ej slingrige, emedan sådane vid besigtningen icke få emottagas.

§:61.

Wankant tillåtes på alla sorter Rät Timmer i toppändan $\frac{1}{6}$ af trädet tjocklek på alla fyra kanter, men bör sluta sig på $\frac{1}{4}$ af trädet längd från samma ända; är trädet jämntjockt, kan wankanten få wara långs hela trädet till $\frac{1}{10}$ del af dess tjocklek på hvarje kant. Är trädet mäst skarpkantigt, men på ett och annat ställe finnes wan, tillåtes den wara $\frac{1}{4}$ del af trädet tjocklek. På Spelstockar tillåtes på hvarje kant en wan $\frac{1}{4}$ af trädet tjocklek och bredd, men på Anckarstockar ej mer än midt på trädet $\frac{1}{8}$ af dess tjocklek.

¹¹ Fig. 20. Fig. 15, 16 17.

§:62.

Råt timmer Besigtigas och proberas på samma sätt, som om kjöhlträd i 1. Cap: 5.6.7.§:§: är stadgadt, men vid Sågblock och Spel Stockar, tillåtes intet fel, som med Spunning måste hjälpas, ej eller får trädet vara spruckit i någondera ändan.

§:63.

Wid alla öfriga Rät Timmer tillåtes 2:ne uppränsade skador på hvarje 10 fots längd, dock ej midt emot hvarandra, ej eller djupare än $\frac{1}{4}$ del af trädets tjocklek, eller bredare än $\frac{1}{4}$ af trädets bredd, samt skadans längd dubbelt emot dess bredd. Hvad skadornes vidd angår, då de ej gå så djupt in, som tillåtit är, så förhålles därmed efter samma proportion, som i 1. Cap: 8.§: är stadgadt. Går skadan djupare in i trädet, afslås på tjockleken eller bredden, så mycket at det öfrige swarar emot den tillåtne skadan, eller och Reduceras trädet till Wrak efter beskaffenheten.

§:64.

Längden mätes från ända till ända så långt trädet har sin tillbörliga proportion, hvad öfver är i längd den upmätes ej; Tjocklek och bredd mätes i båda ändar, och hälften däraf blifver trädets tjocklek och bredd; är trädet smalare på midden tages mätningen där; Men på Spel- och Anckarstockar tages bredd och tjocklek på $\frac{1}{4}$ från trädets ändar, hvaraf $\frac{1}{2}$ blifver trädets tjocklek och bredd.

§:65.

Finnes större wankant än 61.§: i detta Capittel tillåter, mätes ej det öfverflödiga.

10: Capitlet. Om Däcks Balckar. Dess Behuggning, Besigtning, Probering, Wräkning och Mätning.

§:66.

12

Under denna Class apteras endast hel och half Balckar. Hel Balckar böra wara jämbreda och jämntjocka från ena till andra ändan, jämbugtige, Skarpkantige, i vinckel huggne, samt ändarne jämbna. Härvid i agt tages likväl, at som sådane trän äro rare och blifva svåra at ärhålla, så tillåtes de vara $\frac{1}{10}$ del tunnare och smalare ytterst på Topp ändan, hvilken minskning likväl bör försvinna på $\frac{1}{8}$ del af trädets längd från samma ända. Half Balckar åter, som till längden böra vara $\frac{5}{6}$ af Hel Balckens längd och af lika bredd och tjocklek i rot-ändan som helbalckar få en afspitsning på bredden

¹² Fig. 18. 19.

eller tunnningen $\frac{3}{4}$ af balckens längd, ytterst i den afspitsade ändan minst $\frac{2}{5}$ delar af balckens hela bredd eller tunnning, för öfrigt bör halfbalckar äfven wara jämntjocka eller höga upp och ned, men om ytterst i ändan skulle fattas något i högden, så tillåtes det i underkant till $\frac{1}{4}$ af balckens högd, som likväl bör försvinna på $\frac{1}{8}$ af dess längd.

§:67.

Wankanten då den går i aftagande tillåtes till $\frac{1}{6}$ del af trädets längd från Topp ändan, men på inre sidan utaf afspitsningen, på halfbalckar, får för laskens skull ingen wankant vara; denna på Topp ändan tillåtne wan, får på öfre kanterne wara $\frac{1}{7}$ och på undra $\frac{1}{5}$ del af trädets tjocklek, och om dessutom i anseende till trädets wäxt någon wankant på et eller annat ställe skulle finnas, tillåtes den af 4 á 5 fots längd, och $\frac{1}{7}$ tvärs in på trädet, där den är som bredast.

§:68.

Hel och half balkar besigtigas och proberas på samma sätt som kjöhlträn, 1.Cap: 5.6. och 7.§:§: men ingen af de betydeligare skador som 8.§: omnämner må i undra kanterne finnas.

§:69.

Sprickor i ändarne till $\frac{1}{20}$ del af balckens längd, samt friska hål i rot-ändan, som tillkommit genom tågors utdragning vid fällningen, anses ej för skadelige, när trädet annars är friskt, men svåre och remnade qvistar i balkarnes undra kanter tillåtes ej, emedan de med tiden kunna förordsaka balckens afbråkning.

§:70.

Helbalckar mätas till längd, bredd och tjocklek på samma sätt som kjöhlträn §:10. hvarvid de i Tabellen utstakade minsta proportioner i ackt tages, men om Toppändan vore något tunnare eller smalare, sker ej mätningen där, utan hvarest balcken eljest är tunnare eller smalare.

§:71.

Half balckar mätas till högd och längd, på samma sätt som hel balckar, men bredden tages midt på den delen som bör wara jämbred, midt på hela trädets längd, och ytterst i den afspitsade ändan, hvaraf $\frac{1}{3}$ del blir trädets bredd.

§:72.

Helbalckars bugt förhåller sig till Halfbalckars bugt, som qvadraten af balkarnes längder, men för at vid mätningen unvika vidlöftig uträkning, kan bugten få vara 1. tum mindre än Simpel proportion af deras längder; till Exempel; en helbalck af 42 fots

längd har 6. tums bugt, då bör efter Sistnämnde proportion en halfbalck af 35 fots längd hafva 5 – 1 eller 4 tums bugt.

§:73.

Om trädet finnes så skadat at det som helbalck icke kan upmätas, reduceras det till halfbalck eller och till Rät timmer, äfven som halfbalckar, som hafva större Skador, än på goda balckar tillåtes, reduceras till Rät timmer godt eller wrak efter omständigheterne.

10. Capitlet.

Om knän.

Dess behuggning, besigtning, Probering, Wräkning och Mätning.

§:74

13

Däcks knän äro antingen inom, i eller utom vinckel. Galjons- och Häkt-balcks-knän äro mer och mindre utom vinckel; På utom vinckels knän får ej grenen falla öfver vinckel mer än 25 grader; hvad däröfver faller, apteras till krumtimmer.

§:75.

Längden så af Bålen som Grenen förhåller sig i proportion af grenens tjocklek, på sätt som Tabellen utvisar, på grenen beräknas halfva fot, emedan knän äro rare at ärhålla; Hvad Häckt-balcks knän beträffar bör bålen minst vara $\frac{1}{4}$ och högst hälften längre, än den största längden på knän Tabellen visar, och Galjons-knän, så till Bålens som grenens längd, minst hafva den i Tabellen utsatte största längden.

§:76.

Grenen behugges på båda sidor så, at plana sidorne på halfva grenens längd från bålen, svarar i det minsta emot en 8 kant, på ändan må grenen vara rund: Äfven som om grenen eller Bålen i apteringen vill falla sig något Sidbugtig i ackt tager man denna behuggning.

§:77.

Bålen tillåtes $\frac{1}{6}$ tjockare än grenen, men ej bredare än 2:ne gånger grenens tjocklek, eller smalare än at trädet som knä kan gagnas.

¹³ Fig. 21. 22. 23.

§:78.

Wan tillåtes innan på bålen så väl som på grenen, och i bugten aftages endast barcken; På ryggen må Bålen i det närmaste wara 8 kantig.

§:79.

Alla knän böra behuggas efter sin naturliga växt, så at bålen tages nedan för grenen af trädets stam, men ej åfvan före. Rotknän af unge Ekar som ibland vid apteringen träffas och för större Ekars fällning måste gagnas, apteras på samma sätt, som qvistknän; härvid observeras at innan man använder kostnad på uptagningen af ett rotknä, undersöker man noga om roten är frisk och har tillbörlig tjocklek, sedan ytan blifvit aftunnad, samt at den är fri från håligheter och invuxne stenar, då i vidrigt fall ej arbete därför användes, emedan sådane knän icke mottages.

§:80.

Alla knän böra wara af lika god trädart som kjöhlträ 5.§.: upslicktas, besigtigas, proberas och uppränsas på samma sätt tills man får friskt träd; om i bålen en skada finnes som går $\frac{1}{4}$ af trädets tjocklek eller bredd, djupt in, afslås intet för en sådan skada, men går Skadan djupare in så afslås på tjockleken eller bredden det öfverflödiga. Till Exempel om bålen vore 12. tum tjock, och Skadan 6 tum djup så är 6 tum friskt träd i behåll, $\frac{1}{3}$ däraf eller 2 tum blir tillåten skada, hvarigenom detta trädets rätta tjocklek är 8 tum; I grenen tillåtes ingen sådan skada utan bör den vara felfri, i annat fall reduceras trädet till krum eller Rät timmer; Och om trädet vid besigtningen, för flere skador som fordra afkortningar eller uppränsningar, förlorar knäs minsta storlek, reduceras det äfven till Wrak eller och Casseras.

§:81.

Bålen så väl som grenen mätes särskilt; Bålen till dess hela längd, och qvisten från en rät linea dragen efter bålens inre kant. Tjockleken och bredden af qvist och bål, mätes äfven särskilt, hvaraf Cubiska innehållet sammanlägges och på knäet jämte numret utsättes.

§:82.

Skulle Bålen hafva Större längd än Tabellen utstakar, och denna öfverlängd icke öfverstiga $\frac{1}{4}$ del af den tillåtna största längden, så må bålens längd fullt mätas, men om öfverlängden är större och så lång at den till stapel block eller andra behofver om 3 fots längd kan gagnas, så upmätes den särskilt som Rät Timmer och i besigtningens Documentet anoteras såsom fastsittande vid ett knä, i den händelse dess Cubic innehåll icke skulle upnä den minsta Contraherande storhet. Härvid observeras likväl at i en Lefverants icke alla knän få hafva dylika öfverlängder, utan endast ett eller annat.

12. Capitlet. Om Wrak Eke Wercke.

§:83.

Kan wara både krumt och Rätt, och bör wara af samma träd art som godt wercke samt utgöra minst $\frac{3}{4}$ friskt träd.

§:84.

Skadorna få ej wara för många, eller för nära hvarandra, så at trädet i flere delar måste stympas; på krumtimmer Wrak tillåtes als ingen delning i flere delar, och på Rät timmer ej mer än i 2:ne stycken. Skulle ett krum timmer icke utan styckning kunna gagnas må det som rät timmer wrak uppmätas.

§:85.

På alt Wrak wercke bör alla rötter wara uppränsade, och upmätningen ske utan afslag, då skadorne icke äro större än i nästföregående 83 §: är stadgadt; hvad som mera är, afslås.

13. Capitlet. Om X W Eke-Wercke. Eller Wraks Wrak.

§:86.

Wid större Lefverantser händer icke sällan at åtskillige piecer för skador och trädartens beskaffenhet blifva Casserade, men som någon del däraf till smärre behofver vid Warfven kan gagnas, och således ofta Särskilte Resolutioner tillåta dess emottagande som X W, så är nödigt at här stadga något om dess beskaffenhet och emottagande, således kommer under denna Tittul at inbegripas alla sådane Eke wraks piecer, som hafva större uppränsade skador än för Wrak är tillåtit, eller som ej kunna gagnas utan at i 3 á 4 delar styckas, hvarvid likväl i ackt tages at de äro tjenlige till Bädd-stockar, Hammarband, knap och kihl med flere behofver. Äfven inbegripes härunder alt frönt och skjört Eke-wercke, som för öfrigt inga skador har, men kan wara tjenligt till Stapelblock, Upphalmningsbäddar med flere behofver, vid större och mindre byggnader, och bör vid besigtningen dära noga i ackt tagas, at ej större partie än Contractet tillåter, må vid den görande lefveransen mottagas, utan rätten såsom ej för Warfvens behofver gagnelig helt och hållet Casseras.

§:87.

Uppmätningen af detta XW wercket sker på det sättet, at 1:o Trädet uppmätes till sin fulla storlek 2:o Sedan uppmätes alla skadorne till Cubic innehåll och afdrages från hela Cubic innehåll, 3:o Behållen summa blir piecens rätta storlek, som i Cubic fot på trädet utföres, jämte nummer och caractere; I besigtningens documentet uptages likväl trädet både till dess fulla storlek med därå upgående cub, så väl som den vid besigtningen till betalning godkände Cuben, som på trädet blifvit utsatt.

14. Capitlet. Om Espings- Slups- och Nagel Wercke.

§:88.

Bör wara af godt och Segt träd utan qvistar, maskstyng, u gla eller ringved.

§:89.

Espings- och Slups- Wercke apteras af större Ekars grenar och bör hafva mer och mindre bugt, så at det blifver tjenligt till bottnstockar, Sittror, Tollbord, Stamkrafter, m:m behugges linrätt på 2:ne sidor eller på tunnningen, och tillåtes vara åtta kantigt. Minsta längden på Espings timmer är 5 fot, och minsta tjockleken i fyrkant 5 tum. Slupstimmers minsta längd- 4 fot, och minsta tjocklek – 3 tum; högden bör minst vara 1 tum högre än tjockleken.

§:90.

Eke-naglar behugges åtta kantige af rätklyfne stamändar, de längsta $3\frac{1}{2}$ fot med $2\frac{1}{2}$ tums diametre; Medelsorten 3 á $2\frac{1}{2}$ fot med 2 tums diametre, och de minsta $1\frac{1}{2}$ á $2\frac{1}{2}$ fot långa med $1\frac{1}{2}$ tums diametre i minsta ändan, samt proberas på det sättet, at nagelen hålles i ena ändan och på $\frac{1}{3}$ del från andra ändan gifves emot ett skarpkantigt träd, eller afrundad kantig sten, 2 á 3 hårda slag, den som då håller, är god och mottages.

15. Capitlet. Om Eke-planckor och Eke-bräder.

§:91.

Fullgoda Eke-planckor böra vara af god, frisk och spänstig träd art, ej Frön eller skjör, ej eller af maskstyng, u gla- Röd,- hvit- eller Ring-ved angrepne.

§:92.

De apteras Skarpkantige utan wankant, och böra wara jämnt sågade, af räta eller jämnbugtige trän, icke hafva flere bugter, dock tillåtes en och annan något ess-bugtig; Bredden bör i det närmaste vara lika i båda ändar, men som Sågblocken mer än dels apteras högre i rot- än topp-ändan, så tillåtes på goda planckor ena ändan vara $\frac{1}{6}$ smalare än den andra.

§:93.

Besigtigas, Slicktas och proberas, för at ärfara skador, och om på endera platta sidan skulle finnas högst 2:ne uppränsade skador, eller en sådan skada på hvardera sidan, som intet äro midt emot hvarandra, ej eller djupare än $\frac{1}{3}$ del af planckans tjocklek, så anses planckan för god, då desse skador ej äro bredare än 3 tum, eller längre än 6 tum, men äro skadorne Större eller djupare, blifver planckan wrak, på sätt, som om wrak planckor härefter förmeles.

§:94.

I kanterne tillåtes inga stora, öpne qvistar, som gå tvärs öfver kanten, ej eller sådane skador som med Spunningar måste hjälpas, utan afslås en sådan skada på bredden och rästen uppmätes och antages för god, om den då har sin behöriga bredd.

§:95.

Ren och öppen Spricka i ändan tillåtes en tjugonedel af planckans längd, men öpne kärn Sköror, som gå sköns in i planckan tillåtes ej, däremot om en dylik kärn sköra skulle gå rätt in i planckan på ett eller annat ställe, till $\frac{1}{3}$ del af planckans tjocklek, så må en sådan plancka antagas för god.

§:96.

Längden mätes från ena till andra ändan, och må 9 tum vid sista fotens mätning beräknas för full fot då planckan är fullgod. Bredden tages i båda ändarne och lägges tillsammans, hvaraf $\frac{1}{2}$ blifver planckans bredd, men om planckan midt på är något smalare tages bredden där. Skulle $\frac{1}{8}$ i fulla tum på bredden fattas, vid en eller annan god plancka, må därå ej göras afseende, utan planckan till fullt tumtal uppmätas, äfven så hvad tjockleken beträffar, som mätes där planckan är tunnast.

§:97.

Goda planckors minsta längd och Största och minsta bredd, visar Tabellen; om planckan ej håller den i Tabellen utsatte bredd, men för öfrigt har längd och fullgod planckas egenskaper, antages den som mindre god.

§:98.

Mindre goda Eke-planckor böra vara af den beskaffenheten 91. och 92. §§: om goda Ekeplanckor innehålla, och besigtigas enligt 93. och 94 §§:; Wankant tillåtes på ett eller annat ställe högst till 1/8 del af planckans längd, 1/6 del af planckans bredd, och 1/4 del af dess tjocklek, dock icke midt emot hvarannan; Bredden i lill ändan får vara 1/6 del smalare än i stor ändan, men skulle planckan vara utan wankant, må den vara 1/4 del smalare.

§:99.

Sprickor i ändarne, som icke äro mycket öpne tillåtes till 1/10 del af planckans längd, i öfrigt tillåtes inga flere eller större skador, än på goda planckor.

§:100.

Mindre goda planckor, mätes till längd, bredd och tjocklek, på samma sätt som goda Eke-planckor; deras minsta längd, och största och minsta bredd utvisar Tabellen. – hvad som finnes kortare eller smalare reduceras till Wrak.

§:101.

Wrak Eke planckor böra vara af samma egenskap som 91. och 92.§:§: om goda Eke-planckor förmäler; men wankant tillåtes vara dubbelt större på längd, bredd och tjocklek än på mindre goda planckor, när planckan i öfrigt ej har större eller flere skador än på mindre goda planckor äro tillåtna; Äfven må bredden i lilla ändan i denna händelse vara 1/4 del mindre än i stor ändan, och i den händelse planckan icke har andra fel än på fullgoda planckor tillåtes, då må den vara 1/3 del mindre i lilla än stora ändan.

§:102.

Uppräsade ställen tillåtes dubbelt så många som på goda planckor, då de äro af lika storlek, men äro de uppränsade ställen dubbelt större, få de hvarcken vara flere eller djupare än på goda planckor tillåtes; äro de åter dubbelt djupare, få de hvarcken vara vidare eller flere, dock må på tjockare planckor från 4 tum och däröfver, planckans öfrige egenskaper och brukbarhet considreras, huruvida den som wrak må antas eller cassetas. Skulle båda de uppränsade ställen gå tvärs igenom planckans tjocklek, men ej bredare än 1/4 del af planckans bredd ej eller längre än två gånger skadans bredd på det stället, så antages planckan för wrak. Äfven tillåtes spricka i endera ändan 1/5 del af planckans längd, och högst tvänne friska qvistar i kanterne, som gå tvärs igenom planckans tjocklek, när planckan i öfrigt ej är af Sämre beskaffenhet än mindre goda planckor.

§:103.

Går någon röta längs på platta sidan af planckan ej djupare in, än $\frac{1}{4}$ del af tjockleken, antages planckan för wrak utan afslag; Men går rötan djupare afslås halfva skadan, och resten anses för wrak, dock får ingen plancka under $2\frac{1}{2}$ tums tjocklek med sådan röta antagas utan Casseras.

§:104.

Friska och hårda ränder, som af starka vår froster tillkomma, och ofta synas på båda sidor af en plancka, må i wrak planckor tillåtas, men om hvit-ved eller ugla redan deraf genererats, Casseras planckan. De planckor, som icke hafva annan skada än på goda planckor tillåtes, men mindre längd och bredd än för mindre goda planckor är utstakadt, må antagas för wrak, allenast de äga den längd och bredd Tabellen för wrak-planckor af denna sort utsätter. Och som dimensionerne för denna sorten wrak planckor, äro ganska mycket mindre än hvad förr varit tillåtit, och så små at de minsta behofver därpå kunna foumeras, så får ej sämre wrak planckor, eller så kallat X emottagas; för öfrigt mätas wrak planckor på samma sätt, som goda planckor.

§:105.

Goda Eke bräder böra vara af frisk och seg träd art, utan store öppne qvistar och andra skador af maskstyng eller snesköror, men en ren spricka i ena ändan tillåtes till $\frac{1}{12}$ del af brädets längd. Bräders minsta längd, bredd, och tjocklek blir för

$\frac{3}{4}$ tums	Tjocklek	Längd	10 fot	och där öfver.	Bredd	8 tum	och där öfver
1.	tums--	dito-----	--Dito	10 fot	-----dito	– 9 tum	---Dito
$1\frac{1}{4}$ tums	—dito-----	Dito	12 fot	-----dito	–9 tum	---Dito	
$1\frac{1}{2}$ tums	--dito	----Dito	12 fot	-----dito	10 tum	---Dito	
$1\frac{3}{4}$ tums	--dito	---Dito	14 fot	-----dito	10 tum	---Dito	

§:106.

Som Wrak bräder kunna nyttjas till vissa behofver både vid Skepps- och små fartygs byggnad, så må sådane antagas, och bör dess beskaffenhet i anseende till trädsorten vara af samma art med goda Ekebräder, men tillåtes 1 á 2 tum smalare, eller och om de hafva en sådan skada at de i 2:ne delar antingen på längd eller bredd endast kunna begagnas, så må de som wrak bräder antagas, dock får uti en lefverants, icke öfver $\frac{1}{6}$ del af hela partiet, som wrak emottagas.

§:107.

Wagenskott som äfven äro sågade af rene, felfria och rät klufne Sågblock, må som gode emottagas från $\frac{1}{2}$ till $\frac{5}{8}$ dels tums tjocklek med Eke-bräders minsta längd och bredd, deremot må ej bordved apteras och lefvereras såsom Skogs ödande och förderfveligt.

16. Capitlet. Om Eke-Stäf till Wattn kärill.

§:108.

Laggstäf apteras och klyfves utur yttre Safringarne af grofva och svåra Ekars stamändar, hälst ihåliga eller och sådane som icke till bättre Eke-wercke Piecer kunna behuggas. Efter klyfningen som i det närmaste bör vara efter den i Tabellen föreskrefne tjocklek och bredd, jämnas kanter och sidor genom behuggning, till dimensioner efter hvarje sort, Skarpkantige, jämbreda och jämntjocka ändarne i winckel skurne och kanterne linräta, men på tunnningen tillåtes de något jämbugtige, då trädets fibrer hafva denna böjning.

§:109.

Träd arten bör vara frisk, qvistfri och seg, utan yta, Rödved, Maskstyng eller annan skada; de stäfver som med någon sådan äro besvärade eller hafva tvär bugter, sprickor i ändarne och snesköror, reduceras till den del de kunna gagnas, under mindre Class eller och aldeles cassetas.

§:110.

Bottn Stäf apteras och klyfves på samma sätt och bör vara af samma beskaffenhet som laggstäf, men får icke vara bugtig utan rät.

§:111.

De så kallade Danziger Pip-Stäf, som äro till wattn käril öfwer 300 kannor rymd, bör vara minst 68 tum långa, 6 á 8 tum breda, samt 2 tum och däröfver tjocka, för öfrigt böra de vara af samma beskaffenhet som liggare och fats-stäf.

§:112.

Stäfver till mindre kärill, såsom Baljor, Pyttsar, Skaffbackar, Tunnetrattar, med flere apteras icke, utan därtill gagnas de mindre wattn kärills stäfver, eller och af öfverlängden efter Liggare Stäf.

§:113.

Längden af stäfver, mätes emellan jämna ändar; Bredd och Tjocklek där stäfven är smalast och tunnast; Hvad som icke håller den i Tabellen utsatte bredd och tjocklek, reduceras till mindre Class, eller cassetas; Men om bredd och tjocklek skulle vara något större, må ej en sådan Stäf Cassetas, dock får ej tjockleken vara öfver $\frac{3}{4}$ tum mer för Liggare stäf, och $\frac{1}{2}$ tum för fats och Anckare-stäf; hvad drygare är, bör Lefveranteuren genast låta omtälja, hvarefter de till mottagning åter kunna lefvereras.

2. Afdelningen.

Om Fur, Gran och andre wid Warfven behöfvelige Trädarter, och deras beskaffenhet.

1. Capitlet

Om Furu-Trän.

§:114.

Indelas i följande 5 Classer.

1. Maste-Träd Från 70 till 85 fot långa, 23 á 25 tum tjocka i fisken och 13 á 16 i Toppen.
2. Bogspröts-Ämne 50 á 65 fot långa, 23 á 25 tum i fisken, och 13 á 16 tum i Toppen.
3. Rundhults Spiror Största sort. Från 70 till 85 fot långa, 20 á 22 tum i fisken, 12 á 15 tum i Toppen.
4. Rundhults Spiror Minsta sort. Från 50 till 65 fot långa, 16 á 19 tum i fisken, och 10 á 13 tum i Toppen.
5. Pålar från 30 till 60 fot långa, 12 á 15 tum i Stor ändan, och 7 á 10 tum i Lilländan.

§:115.

Dimensionerne böra wäl wid apteringen och Besigtningen Caracticera trädet, så att alla trän öfver 23 tums tvär linea i fisken, och minst 13 tum i toppen från 70 till 85 fots längd och däröfver blifver Maste-träd; De af förenämnde tvärlinea i fisk och Topp men 50 till 65 fots längd blifva Bogspröts ämnen. Trän af lika längd med Maste-trän, men 20 á 22 tums tvärlinea i fisken och minst 12 tum i Toppen blifva största sort Rundhults Spiror, och de af lika längd med Bogspröts ämnen men 16 á 19 tums tvärlinea i Storändan och minst 10 tum i Toppen blifva minsta sort Rundhults Spiror, samt alt hvad som är kortare och mindre tvärlinea, såsom trän från 30 till 60 fots längd och 12 á 15 tums tvärlinea i Storändan och minst 7 tum i Lilländan blifver pålar. Men wärdet af hvar och ett träd bestämmes af dess Cubiska innehåll, så at alla trän af lika Cubic fot hafva ett lika värde, och detta värde tilltager i den proportion at ett träd som innehåller dubbelt Cubique tal emot ett annat, har ungefärligen 4 gånger Större värde, och bör därför med mera soint fällas, Apteras och Transporteras, än ett af mindre Cubic innehåll.

§:116.

Maste Trän och Spiror, bör genast efter fällningen afbarckas, alla qvistar afputsas och ändarne jämskyras efter den Class som längderna och dimensionerne föranleda; härvid i agt tages at Essbugtige och Slingrige trän, äfven som de qvist- och yt-fulla, genast vid roten böra till Balckar apteras, för at undvika en öfverflödigg transport af

sådane trån, som vid besigtningen i annat fall Reduceras, och icke får emottagas, emedan alla Maste- trån, Bogspröts ämnen och Spiror böra vara linräta, dock tillåtes något litet jämnbugtige.

§:117.

Wid Toppens kronqvistar afskäras trädet; där nerom tillåtes på hela trädets längd högst 8 á 10 qvistar, minst 2 fot ifrån, och ej midtför hvarandra ej eller större än högst 4 tum i ytan.

§:118.

Öppna och Svarta qvistar då de icke gå djupt in i trädet, eller äro öfver 2 tum i diametre, ej eller flere än hälften af det antal i näst-föregående §: är tillåtit, tillåtes i fullgoda träd, då de befinnes friska, men gå de in till kärnan utan at gifva friskt träd för bårn, så Casseras trädet. Äfven tillåtes friska trädlåpor och öppne kärn sköror i ändarne; men röta i ändarne afsågas tills man får friskt träd. För öfrigt proberas ändarne med sligtning eller yxe hugg i kärnan och ytan.

§:119.

Frisk, god och hvit yta, tillåtes i alla Maste-trån, Bogsprötsämnen och Spiror och får wid mätningen beräknas i Lilländan till 1/6 del, och i Storändan till ¼ del af tjocklekarnes hela tvärlinea på det stället; Men deremot bör all blå och ruten yta noggrant probas och vid mätningen afskrifvas.

§:120.

Längden mätes från ända till ända längs trädet; tjockleken tages i Storändan på 1/6 del af trädets längd från samma ända, och i toppen i yttersta ändan diametralt efter tunnaste vägen.

§:121.

Pålar, tillåtes till någon del vara slingrige, och må vid dem icke göras så mycket afseende på qvistars antal och storlek, emedan de behofver hvartill de äro ämnade, såsom Duc d'alber, Pålning, ställning, Skråstöttor, Svigt bommar med flere, icke fordra denna noggranhet, dock böra de vara afbarckade, friske, utan rötter och ruten yta. Mätas till längden lika med Mastspiror, men till tjockleken ytterst i Stor- och Lill-ändan, tunnaste vägen.

§:122.

Skulle Spiror af mindre diamentral tjocklek i ändarne, men lika längd eller längre än minsta sort Rundhults Spiror utsätter till ett eller annat behof fordras och derom

Contraheras, så förfares därmed efter de i Contractet gjorde belinganden, och de apteras i besigtningens decimentet under 4. Classen.

2. Capitlet. Om Gran-Trän.

§:123.

De indelas i följande 4. Classer.

1. Granspiror från 40 till 60 fot långa, 12 á 14 tum tjocka i Storändan; och 7 á 9 tum i Lilländan.
2. År-Ämnen från 14 till 40 fot långa, de minsta 3 tum i Lill- och 5 tum i Storändan och de största 7 tum i Lilla- och 9 tum i Stora ändan; hvilka dimensioners aftagande i agt tages på de olika längderne emellan 40 och 14 fot.
3. Granstöttor från 20 till 40 fot långa, 4 á 6 tum i Lilla- och 8 á 12 tum i Storaändan.
4. Bärlingar från 12 till 30 fots längd, 1½ till 3½ tums tjocklek på midden.

§:124.

Wid apteringen i agt tages at qvistfrie, finbarckade, och Räta trän apteras till Spiror eller År-ämnen efter deras längd; Bärlingar tages ur rak, tät och jämntjock ungskog. Bugtige, Slinckige, qvistige och grofbarckade träd apteras till Stött-wercke; ändarne jämnas och till förekommande af trädets maskstingning, bör barcken på 4 ställen affläckas långs och in till trädets en á två tum bredt; häremot kommer all behugning af år-ämnen hädanefter at ske på warfven.

§:125.

På gode granspiror, år-ämnen och Bärlingar tillåtes ej stora och klasige eller så kallade kronqvistar, men å mindre qvistar där och var vid Toppändan göres icke vid besigtningen afseende; Granstöttor tillåtes vara något slingrige och kronqvistige, äfven som å dem ej göres afseende om qvistarne äro större eller mindre; men at Granwercke bör vara friskt och utan rödved i ändarne; som med hugning proberas.

§:126.

Spiror, År-ämnen och Stöttor, mätes till längden från ända till ända och till tjockleken endast i Lilla ändan samt beräknas vid besigtningen stycke wis; men bärlingar mätes till tjocklek på midden och beräknas i tolfter, efter sin längd.

3. Capitlet. Om Furu-Balkar och Sparrar.

§:127.

De indelas i följande 4. Classer.

1. **Storwärcks-Balkar.** Från 42 till 60 fot Långa och från 12 till 16 tum i Fyrkant.
2. **Ordinarie Furu Balkar.** Från 24 till 40 fot och däröfver långa, och från 9 till 11 tum i fyrkant.
3. **Dubbel Sparr.** 12 á 22 fot långa, 6 á 8 tum i fyrkant.
4. **Enckel Sparr.** 10 á 16 fot långa, 3 á 5 tum i fyrkant.

§: 128.

Stormwärcks så väl som Ordinarie furu balckar, behugges i winckel, jämntjocka och hälst i fyrkant, Linräta och ej slingrige, dock tillåtes ena vägen en jämn och långlig bugt, hvarigenom de till Trossbottens och Hytte-däcks-bjelkar vid vissa tillfällen kunna gagnas, samt äfven sågas till kant-kruma planckor. Storändan och $\frac{2}{3}$ delar af balckens längd därifrån, helt och hållit skarpkant, men den sista tredjedelen eller Topp-ändan får hafva wankant, hvars största storlek i yttersta ändan tillåtes vara $\frac{1}{10}$ del af balckens tjocklek på hvardera kanten.

§:129.

Dubbel och Enckel Sparr behugges både af Tall och Gran, Linräta och i fyrkant, wan tillåtes på dem längs alla fyra hörnen till $\frac{1}{6}$ del af tjockleken ned på hvarje sida i storändan och i Lilländan tillåtes de vara åtta kantige.

§:130.

Balckar böra vara af god kärna, utan blå och ruten yta, de besigtigas och probas med Slightning i ändarne, och borrhning i öppne qvistar, inga sådane skador tillåtes, som med spunningar måste hjälpas, men en och annan borrhad qvist må tillåtas på hvar 10. fot.

§:131.

Både längd och tjocklek utgöra väl hufvudsakeligen Regeln till Balckars Classificerande, men som vid besigtningen kunde förefalla sådane balckar, som vore stor-wercks trän till tjockleken, men Ordinarie furu balckar till längden, och Besigtningssmannen således stadna i willrådighet under hvilken Class de rätteligen böra föras, så är nödigt at här utstaka den minsta längd en storwärcks balck bör hafva, hvarunder den ej får emottagas, icke eller apteras, och tillåtes härigenom at 36 fots längd må anses som Storwärcks Balck när den hafver Storwärcks balcks tjocklek, men

alla kortare balckar reduceras till Ordinarie furu Balckar, oagadt de hafva Storwärcks balcks tjockleken.

§:132

Balckar mätas till Längden från ända till ända, och till tjockleken i Lilländan. Storwärcks trän beräknas i Cubic fot, men Ordinarie furu balckar i fot eller aln efter öfverenskommelse. Sparrar mätes till längden på samma sätt, och till tjockleken några fot nedom Lilländan, samt uptages till Stycke Tal efter sin längd.

3. Capitlet. Om Furu Planckor och Furu-Bräder.

§:133.

Goda Furuplanckor böra vara jämnt sågade utan Såg Svankar, Linräta eller jämnbugtige; Till träarten af god och mogen fur utan wankant eller alt för många eller stora qvistar; I Storändan frie från all yta, men i Toppändan tillåtes 1/8 del på hvarje kant vara frisk yta.

§:134.

Mindre goda furu planckor få vara smalare, något qvistige med något mera yta än gode furu planckor, dock utan röta eller ruten yta, i hvilken händelse planckan Reduceras till wrak om den har behörig tjocklek och är tjenlig till Ställnings plancka, i annat fall Casseras den.

§:135.

En eller annan skada af swarta qvistar, som med liten spunning kan hjelpas tillåtes i de tjockare goda furu planckor af 4 tum och däröfver, men på tunnare goda planckor tillåtes inga Spunningar. I mindre goda planckor må likväl äfven i de tunnare en eller annan liten spunning längs hela planckan tillåtas; Sprickor i ändarne och snesköror tillåtes icke på goda planckor, men mindre goda planckor må hafva spricka i ändan till 1/16 del af dess längd, och på friska Sne- och kärn-sköror må ej eller göras afseende, men äro Skörorne mycket skärfvige och gå igenom hela tjockleken, blir planckan Wrak, om hon har tjockleken eller och Casseras.

§:136.

Furu planckor bör minst hafva den Längd och bredd Tabellen utstakar, och mätes till längden emellan jämna ändar, till bredden i minsta ändan och till tjockleken där hon är tunnast; för öfrigt beror Furu planckors upphandling på behofven och bör icke sträcka sig till Lager eller beting af mindre goda och Wrak, dock få de mottagas till något bestämt antal, och hvad Wrak beträffar, hvilcka till Ställningar med mera fördel än

mindre goda kunna emplojeras, så tillåtes vid Besigtningen sådane planckor af 3 á 4½ tums tjocklek, hvilcka icke till mindre goda kunna antagas, i anseende till Större felagtighet, at som Wrak-planckor uppmätas, om de hafva den i Tabellen utsatte längd; Men planckor af mindre eller större tumtal i tjockleken, får icke som wrak mottagas.

§:137.

Furu-Bräder sågas jämna och Räta, af rene och qvistfrie Sågstockar 6 á 7 alnar långa, till följande tjocklekar, nemligen: 1 ¼ tums och kallas Enckla Bräder: 1½ tums och kallas Champloun Bräder, och 2 tums, som kallas dubbla Bräder. Af alla desse sorter äro åter 3:ne slag, nemligen 1:o Helrena, eller goda Snickare Bräder; 2:o Halfrena, eller Ordinarie goda Furu Bräder och 3:o Utskott, eller Wrak Bräder.

§:138.

Hel-rene eller Snickare Bräder böra vara kärnfulle, rene, frie från rötter, utan sprikor, qvistar eller blå-yta, samt hålla 10 tum och däröfver i bredden, hvaraf minst 9 tum bör vara kärna; Halfrena eller Ordinarie goda furu Bräder, tillåtes något qvistige 9 tum och däröfver, breda, med minst 7 tums kärna på yttigaste sidan, för öfrigt lika med helrena; Utskott eller Wrak-Bräder, hvaribland äfven 1 tums bräder få mottagas, må vara qvistige med blå yta och något spruckne 7 tum och däröfver breda, med minst 3 tums kärna. Alla Bräder mätes till längden inom Såghaken, och till bredden i minsta ändan.

§:139.

De så kallade Helbottns eller 3 tums bräder, besigtigas och emottagas på samma sätt, som dubbla furu Bräder, men beställas icke utan till bestämde behof, ej eller annorlunda än half-rene, såsom tjenlige till brobänckars beklädnad och till kylar vid fartygs upphalande på land med flere behofver.

4. Capitlet. Om Gran-Knän.

§:140.

Gran-knän behugges af Stora, friska och goda Rötter utan inwuxne stenar eller Gruspropar, som förswaga Rotens styrcka; böra i det närmaste hafva samma proportioner som Eke-knän, men som de icke efter Cubic fot upphandlas, utan till specificerad tjocklek i roten och till Stycketal, uppmätas de icke eller annorlunda än Contractet föranleder, och tecknas endast med nummer och tjocklek af roten, då Tabellen för knän visar både bälens och rotens minsta längd, i proportion till dess tjocklek.

§:141.

För Röd-wed eller murken träd art, Casseras Granknä, och få icke hafva någre fel i qvarken eller grenen, men om Bålen skulle hafva någon skada på endera sidan eller ryggen, som med en liten spunning kan hjälpas, eller och vid afmallningen förswinner, göres därå ej afseende, för öfrigt mätes Granknän på samma sätt som Eke-knän, både till Bål och Rot. Sak samma är om Skepps Wercke af Furu och planckor af Bok, hvilcket alt Besigtigas, Proberas, Wräkes och Mätes på samma sätt som Eke-Wercke, men får icke vara Wrak.

5. Capitlet. Om Blockmakare Wercke. 1:o Om pumpstockar.

§:142.

Pump Stockar apteras af Ahl eller Fur, böra wara räta utan qvistar, Rötter och Sprickor; De af Ahl böra helt och hållit vara obarkade, ej lågat länge i skogen efter fällningen, så at mask satt sig mellan barck och träd, och de af Fur böra wara af går Tall med påsittande barck, endast i fyra ränder affläckas långs trädet intill den indra fina Röd-barcken. Ahl pumpar böra för öfrigt vara af Svart Ahl såsom waragtigast.

§:143.

Som Dimensionerne på pumpar helt och hållet beror af behofverne, så kan längd och tjocklek ej här determineras, utan måste desse dimensioner i Contracterne utstakas, som blir rättesnöre vid besigtningen.

§:144.

Längden mätes från ända till ända, så långt trädet som pump kan gagnas; tjockleken mätes vid hjärtståndet, tunnaste wägen.

§:145.

Alt Björck-Wercke som till pumpgods, så väl som det till kogerskor, Skottproppar, med flere Flottornes behofver för arbetas, Reqvireras efter behofven och apteras ej annorlunda, än at det rödbarkas genast efter fällningen; Vid mottagningen proberas ändarne om Trädet är friskt, utan maskstyng och Hvit-wed som tillkommer då barcken längre tid qvarsitter på trädet i Skogen efter fällningen. Det mätes till längden i fot, Och till tjockleken efter minsta diametren på hvart och ett stycke.

2:o Blockwercke.

§:146

Till Blockhus nyttias både Alm och Ask, och bör hälst wara af trädets stam, och den delen som är närmast roten; längden tages så lång men kan få, minst till 2 alnar och diametral tjockleken ej under 6 tum, för öfrigt ju gröfre ju bättre. Wid längden i agt tages, at oagtadt wercket kunde wara slingrigt och qvistigt, är bättre at den osågad sammanhänger, till hela sin längd, än afsåga det för at få räta stumpar, hvilcka merendels med tiden spricka i ändarne och blifva odugelige till sine behofver, och förekommes då trädet får torcka så långt det är, för öfrigt behugges det aldeles icke, utan förblifver rundt och obarckat.

§:147.

Ask- och Almwercke bör vara i möjligaste måtto torrt, utan sprickor och rötter, hvilcka vid mätningen afskrifves, men å täta qvistar göres icke afseende; Vid upmätningen mätes längden i fot så mycket som kan gagnas, och upføres endast efter diametral tjocklekens tumtal på det sätt till Exempel: Wercke om 10 tum 40 fot; och 12 tum, 50 fot och så vidare utan at Specificera stycke-talet; Tjockleken tages efter minsta diametren på hvarje längd.

§:148.

Alt Blockwercke Reqvireras efter behofven, och blir alltid Contracterne i afseende på diametral tjockleken rättesnöre wid besigtningen.

§:149.

Till Nagel-wercke i Block, nyttjas bangar af hagtorn, Idgam, Spansk Ek, eller Apel, och böra vara i kortare och längre sammanhängande längder, minst till 1 fots längd, räta och friska, samt upmätes i fot efter sin tjocklek utan afseende på Stycke i tal, eller på samma sätt som blockhus wercket.

§:150.

Pokenholtz till Skifvor bör vara tät och utan maskstyng, öppen ringwed eller röta afsågas i längre och kortare längder utan determinerad mått; besigtigas i synnerhet i afskärningen om trädet är tätt; Sorteras efter tjockleken och beräknas i vigt efter tumtalet. Vid förbrukningen till Skifvor afföres det med vissa procents afskrifning efter förut fastställt Reglemente.

3:o Spak-Ämnen.

§:151.

Ämnen till Bräck-bommar och Spelspakar af Ek, Björck eller Ask, böra vara af rena, räta, qvistfria och friska unga träns stammar; Apteras icke annorlunda än at de fläckas i full 8 kant längs ämnet så at barcken sitter qvar i hörnen, och jämnsågas i ändarne. Alla ämnen till Spakar och bommar reqvireras väl egenteligen i afseende till sine längder, dock tjenar som rättesnöre vid besigtningen då i Contractet ej annorlunda förordnas, at Bräck-bommar böra minst wara 9 fot långa, 8 tum i stora- och 6 tum i Lilla ändan efter 8 kantens fläckning, och Spel-Spakar minst 8 fot långa, 7 tum i Stora och 4½ tum i Lilla ändan; Men ämnen till vanlige spakar för kantning må vara något bugtige, obarckade, minst 5 fot långa och 3½ tum i diametre på midden. Alla Bommar och Spakar beräknas i Tolfter, efter sin längd, äfven som Gitare-ämnen af Björck, hvilcka böra vara något bugtige å ena ändan af samma längd som minsta sort bräckbommar, men 1/3 del mindre i tjockleken; för öfrigt af samma godhet och beskaffenhet.

3. Afdelningen.

Om Artillerie Wercke och dess beskaffenhet.

1. Capitlet.

Om Artillerie Wercke i allmänhet.

§:152.

De trädsorter som vid Artillerierne hufvudsakeligen förbrukas äro Ek och Björck, nemligen: Ek till Lavetter, och Mörsare Block med dess tillhörigheter, och björck till Bommar, kogers, Cardus Stockar, kolfvar, Skottproppar, Tistel-stänger med flere behof, såsom understundom till hjulnaf, Löter m.m. Utom desse Trädsorter förbrukas äfven Ask, Ahl, och något furu, och då för desse sednare Trädsorters beskaffenhet, besigtning och upmätning förut under sine Titlar är tillräckeligen stadgadt, hvaraf vid förfallande besigtningar tillämpning kan göras, så är icke nödigt at här särskilt åter upprepa de samma, då man i agt tager hvad i 153. och 154 §:§: stadgas; Men vid Björcken är nödigt här göra det tillägg, at all Björck till Artilleriets behofver, bör vara af den så kallade Glas-Björcken såsom renast och jemnkluftven och igenkännes af dess hvita barck eller och af Slok-Björcken om den befinnes ren och jämnkluftven, hvilket i synnerhet vid fällningar bör komma i betraktande; men beträffande det wercke af Ek som till Artilleriernes förnödenheter fordras, kan väl icke egenteligen af hvad förut om Eke-wircke är stadgadt, tillämpning göras, för alla delar som tillhöra Lavetter, utan fordra ett särskilt förordnande, således kommer här at stadgas om Lavette Planckor: om Rull Hjul-Axel-och Föreställare-Wercke, hvars dimensioner de efteråt updragne Tabellerne N:ris 6 och 7. närmare beskrifva, så at i N:o 6. eller Tabellen för Sjö-Lavetter, första Columnen finnes Lådans U:ge tal; I andra Dito Sido-planckans dimensioner; I tredje Dito kammar och Bröst klossarnes sammanlagde Längd och öfrige dimensioner och i fierde Columnen Axlarnes Längd och Tjocklek i fyrkant

winckel huggne. I N:o 7. eller Tabellen för Landt-Lavetter; Första Columnen Lavettens U:ge tal; I andra dito Sido-planckans dimension; I Tredje dito, Lavette-och Föreställare-Axlar; I fjerde dito Nafvets dimension i en längd till ett ställ eller 4 hjul; I femte Dito, Lavette hjul-Löters, och I Sjette Hjul Spikars dimensioner; I Sjunde föreställare Löters och i åttonde föreställare Hjul-spikars dimensioner. För en del Wercke till Lavetter, såsom Bröst-kammar-och Svants-kolfvar, Ställ-hult, Rigt-kilar, m.m. som förfärdigas af räta Eke- eller Furu-trän, dels och af affall efter Lavette-och Axel-Wercke, äfven som till tistel stänger af Björck m.m., behöfs särskilt Modeller eller Champloun, då de färdige beställes, men då endast wercke till desse behofver Reqvireras och skall besigtigas, kan därvid göras tillämpning af hvad förut om Rät-timmer i 62. 63. och 64. §§:, om Wrakwercke i 84 och 85 §§:; om Furu Balckar i 128 §:, och om björcken här frammanföre är stadgadt och hvarom vidare kommer att förordnas i 166.§:

§:153.

Alt Ahl wercke som till Artilleriets behofver upphandlas, besigtigas wäl enligt den föreskrift i 142.§: är gifven, men som behofverne af Ahl här fordrar at den skall vara torr, så bör den vara barckad, men icke radvis såsom om Furen i förenämnde §: Är sagdt, utan Snäcke-vis, hvarigenom sprickning förekommes.

§:154.

Wid de öfrige Trädsorter som utgöra Artilleriets behof, såsom Asp, Ask och Bok, har man i synnerhet vid Besigtningen afseende på dess renhet och felfrihet från sprickor, hvilcket på de förstnämnde 2:ne Trädsorter bäst förekommes därigenom at de lämnas obarckade, och på det sättet genast efter fällningen och emottagningen under tak förvaras, och då af desse trädsorter någre ämnen efter visse Champlouner lefvereras, blir alltid Modellet rättesnöret vid besigtningen, hvarjemte ämnets tillverckning af mer eller mindre torrt wercke undersökas och pröfvas, börändes alltid alt hvad tillämnadt lefvereras, i möjligaste måtto vara af torrt wercke, och hafva så mycket öfvermål, som sprickmon fordrar. Boken åter bör genast efter fällningen barkas och tillämnas efter behofverne och under tak vara förvarad, emedan den i annat fall snart undergår förskämning, och bör den till sorten vara af den så kallade Hvit Boken och ej Röd Bok såsom frönare och mindre seg.

2. Capitlet. Om Wercke till Sjö-Lavetter.

§:155.

Lavette Planckors godhet och beskaffenhet är af yttersta vigt; de apteras och sågas af grofva, täta och friska Sågblockar af Järn Ek och trädets nedersta stam, sedan Blocket uphuggit och i rättan tid fäldt legat 1 á 2:ne år under skjul i drag och fritt från sol. De finsågas utan hålkning, linräta och jämntjocka, minst efter den i Tabellen utsatte längd och tjocklek, men helst i anseende till längden sammanhängande 2:ne eller flere stycken.

§:156.

Kammar, klotsar och Bröst-kolfvar, apteras på samma sätt, minst sammanhängande i 2:ne men helst 3 å 4 längder. Skulle felagtigheter mellan längderne af sammanhängande Lavette planckor eller klotsar finnes, göres ej afseende därpå, endast man i akt tager at de vid uppmätningen afskrifves och noga undersökes at den godkände Sidoplanckan eller klotsen är felfri och ej har någon skada gemensam med den afskrifna delen, men Rullwercke apteras icke Särskilt, utan ärhålls af Wrakplanckor, hvarföre de föreskrifter §:§: 101, 102, 103 och 104 vid handen gifva vid besigtningen af wercke till Rullar, kommer at i agt tagas.

§:157.

Alt Lavette Wercke bör vara af samma goda träd art som fullgoda Eke planckor §:91. Besigtigas, Slicktas och proberas för at ärfara skador, och tillåtes icke mer än en sådan uppränsad skada som i 93 §: för goda Eke planckor är tillåten, för öfrigt i akt tages hvad i 94 §: är stadgadt, men öpne sprickor i ändarne och kärnsköror tillåtes icke, hvarvid likwäl å små wädersköror, som wanligen tillkomma efter Sågningen icke göres afseende.

§:158.

Uppmätningen af Sidoplanckor sker till längden från ända till ända, och till Bredden där planckan har minsta bredd, och uptages efter Stycke och U:ge tal på det sätt till Exempel: 1. St: 36 U:ge Sido-Plancka. 29 tum-/ 9.117. Cub.fot/- 1 St: 18 U:ge S:P: 19 tum-/4.103. Cub.fot /- 1 St: 12 U:ge S:P: 18 tum-/ 3.108. Cub.fot /- 1 St: 6 U:ge S:P: 18 tum-/ 2.32. Cub.fot/, hvarvid I agt tages at hvad som icke tjänar till Sidoplancka, Reduceras till kammar och Bröst-klotsar af samma U:ge tal; Om det icke därtill kan passa, reduceras det till mindre U:ge tal, oagtdadt tjockleken är drygare än detta U:ge tal fordrar.

§:159.

Den i Tabellen N.o 6 utsatte längd och bredd är den minsta Lavette planckor bör få, och det däraf upkommande Cubiska innehåll bestämmes af bredden, som på de större U:ge talen får variera, så kan icke Sidoplanckor annorlunda upphandlas än efter dess Cubiska innehåll och i det afseendet tillåtas at Sidoplanckor, då en plancka utgör flere längder, må för hvarje eller et och annat Stycke, då planckan är längre än at jämna stycken kunna upmätas, beräknas en fot större längd än Tabellen utsätter, men bröst och kammar klotsar så wäl som Axelwercke hvilka hafva bestämde dimensioner kunna upphandlas efter stycke-talet, och endast vid uppmätningen Caractieras efter sitt U:ge tal till Exempel 1 St: B. & K. k:- 36 U:ge- 1 St: A.W. 42. U:ge.

§:160.

Axel werckets godhet och beskaffenhet är äfven af mycken betydenhet; det bör apteras af unga och friska träns stammar, wara i möjligaste måtto qvistfrie af seg och spenstig trädart behugges linräta, i winckel och fyrkant, dock så at på alla fyra hörnen

högst 1. tums fläck af trädets running synes; för öfrigt tillåtes å dem inga Skador eller sprickor, men å små wädersköror göres icke afseende. Deras minsta längd utsätter Tabellen, och böra minst 2:ne vara sammanhängande i en längd.

3. Capitlet. Om Wercke till Landt-Lavetter och Mörsare Block.

§:161

Planckors beskaffenhet till Landt-Lavetter i anseende till godhet och felfrihet är wäl af särdeles wigt, så at icke sämre sort därtill employeras, än till Sjö-Lavetter, men som de förre i anseende till sin större längd, än de sednere, fordrar större Ekar för at foumera behofven, och dylike Ek-trän nu för tiden blifva både rare och dyre, samt dessutom oumgängelige till högst nödigare behofver, särdeles vid flottorne, så är nödigt at all möjlig hushållning iakt tages, och at alt hvad genom Componering af flere delar, eller af furu i en Lavette med lika fördel som Eken kan gagnas, därtill employeras, i synnerhet i de mindre U:ge talens Lavetter, hvars Sido-planckor förfärdigade af utvald fet kärnfur, hälst den småländske visserligen blir lika varagtig med Eken, men har den förmån framför Eken, at wara mycket lättare och transportablare. För öfrigt apteras alla Lavette-planckor, antingen linräta jämbreda och jämmtjocka enligt Tabellen N:o 7, eller och efter Champloun, hvilket icke allenast är bäst och borde mästa tiden werckställas hvarigenom Sidoplanckorne blifva starkare då man kan wälja träd till mallning passande efter Champlounen, utan äfven största hushållning uti, emedan man därigenom af en mindre och wälwuxen Ek ofta kan uttaga flere Lavette-planckor största U:ge tal, hvarutur man annars icke skulle få en enda till minsta U:ge tal, om planckan skulle huggas Linrät, som hittils brukeligt varit.

§:162.

Lavette planckor böra vara skarpkantige, finsågade eller Lodhuggne utan kärna, Ringved, Sköror, och öppne qvistar, af fast och Seg trädart, och för öfrigt af samma beskaffenhet som 157 §: vid handen gifver, hvilket ändamål snarast winnes, då man vid apteringen i agt tager hvad om Lavette planckor för Sjö-Lavetter i 155 §: är stadgadt, med den skillnad, at icke mer än en längd tages utur Eken, och följagteligen icke större Ekar därtill utsynas än som äro emot behofvet svarande. Hvad mätningen beträffar, så böra de i Cubic fot upmätas och betalas, och som bredden på en efter Champloun behuggen Sidoplancka mycket varierar, så må för at befrämja Champloun huggning den godtgöras Lefveranteuren efter dess största eller bröst bredd. Längden mätes från ända till ända och tjockleken tages på tunnaste stället och beräknas i hela- $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{4}$ tum; och får ingen till något wisst U:ge tal antagas, som icke har de dimensioner Tabellen för det U:ge talet utstakar eller äro enlige med sin Champloun.

§:163.

Hvad Axel-wercke beträffar, så böra Lavette och föreställare axlar Reqvireras för hvarje U:ge tal lika stora, på det de måge kunna gagnas till båda behofven; dess

beskaffenhet blir aldeles lika med hvad i 160.§: om Axlar till Sjö-Lavetter är stadgad och dess upmätning och betalning sker efter U:ge talet.

§:164.

Wercke till Lavette-och Föreställare Hjulnaf upphugges efter Tabellen i Ställ, så at 4 Naf fås af en stock. De apteras icke annorlunda, än at trädet rödbarckas och lägges under skjul, och böra vara qvistfrie af unga träns stammar eller fullmogne äldre träns Hjärtgrenar, utan sprickor i ändarne eller någon röta; Uppmätningen sker till längden efter fullt ställ och till tjockleken efter diametren, hvarefter de äfven komma at Caracticeras till U:ge talet enligt Tabellen.

§:165.

Alla sorter Hjul Lötär så väl som Hjul Spik, apteras utan kärna och yta, böra så mycket möjligt är vara qvistrene, af Seg och God trädart; utan sprickor och Rödved, Löter proberas med slicktning och hvad spikar beträffar proberas de på samma sätt som Eke Naglar §:90. Uppmätningen och Caracticeringen sker enligt Tabellen och Stycketalet.

§:166.

Alt det wercke som fordras till Bröst och kammar kolfvar, ställklossar, kammar- och Gaffel klotsar, Förställare-armor, och alt Mörsare wercke, såsom stock, Grad klots, Gradkyl, calf och calf-kyl, apteras af Rät Timmer, som således till desse behofver Reqvireras, kommandes vid besigtningen där af, at efterleवास hvad om Rät Timmer Godt och Wrak här frammanföre i 62, 63 och 84.§:§: är stadgad. Men Wercke till Svants-kolfvar, Öfverfall och Rigtkilar, kan fås af sådane Wrak Ekeplanckor som Tabellen N:o 3 Sista Columnen utvisar och som därföre till desse behof Reqvireras och i likhet med dem besigtigas. De till Sido bredden behöfveliga Eke bräder besigtigas på samma sätt som Eke-Bräder §:105. och alt Furu wercke som till Artilleriets förnödenheter uphandlas, vare sig Spiror, Balckar, Planckor eller Bräder m.m. besigtigas enligt de föreskrifter detta Reglemente i dylikt fall stadgar.